

Lov ophæver ikke Fæsteforholdet aldeles; den lader det bestaae; thi naar Bonden ikke søler, at han kan være tjent med at købe til den Sum, hvorfors Gaarden er taxeret, saa bliver Forholdet, som det er, saa bliver Fæsteforholdet ikke ophævet. Det berøer altsaa ogsaa paa, om Bonden synes, han kan være tjent med at købe, om Forpligtelsen skal hæves eller ikke; men dette kommer i en besynderlig Strid med det Princip, hvorpaa Lovens § 4 maa tænkes støttet, der jo er det oekonomiske Tab for Staten og Samfundet, det almene Bedste. Altsaa skal den oekonomiske Fornødenhed for Staten afhænge af Bondens Leilighed eller hans Lyst til at købe Gaarden for Taxationssummen; kan og vil han købe, ja saa skal der være et stort oekonomisk Tab for Staten, kan han ikke købe, saa er der intet Tab. Men saa indeholder Forslaget en saadan Urimelighed, at jeg er vis paa, at selv om det blev til Lov, hvad jeg dog meget betvivler, saa vilde Loven aldrig kunne gennemføres, thi det vilde i Udførelsen komme til at staae i alt for aabenbar Strid med Grundloven. Naar en Expropriation skal finde Sted, maa Grunden dertil være, at Expropriationen er nødvendig for et eller andet almeennyttigt Foretagendes Skyld. Expropriationen kan meget vel finde Sted til Private, et privat Individ kan f. Ex. jo godt for egen Regning overtage Anlægget af en Jernbane — saa at en Expropriation maatte kunne foregaae ogsaa i det i Lovforslaget betegnede Tilfælde; men hvad der mangler, det er virkelig Beviset for, at Foranstaltningen er nødvendig for det almindelige Bedstes Skyld, og det Bevis kan aldrig føres — jeg siger der vil aldrig kunne føres Bevis for Rigtigheden af en saadan Bestemmelse, ifølge hvilken Fæsteren skal have Ret til at forlange, at Herremanden skal sættes ud af sin Eiendom, naar han (Fæsteren) kunde faae Lyst til den og faae sig istand til at betale en vis Priis, men i modsat Tilfælde ikke, og Statens Fornødenhed saaledes gjøres afhængig af Fæsterens private Lyst og Leilighed. Disse to Punkter maatte da ialtsald bevises at være identiske. Det forekommer mig saaledes, at en saadan Bestemmelse aldrig kan blive til Lov, og om den end blev til Lov, vilde den aldrig

faae Gyldighed, der vil være hundrede Maader at omgaae den paa, og i dens Udførelse i det Enkelte vil der altid være saamange Hager, hvorpaa man kunde hænge sig, at den aldrig vilde kunne bestaae. Prøve for nogen Domstol. Skal en Lov have nogen Betydning, maa den være retsfærdig og hensigtsmæssig, mangler der Noget i den Henseende, faaer den aldrig nogen Betydning, og allermindst vil en saadan Lov faae nogen Gyldighed, hvor man indsatte Bestemmelser, som andre Paragrapher modstige. Hvis jeg derfor var Godseier, vilde jeg ikke have den ringeste Frygt for Loven, thi jeg er vis paa, at naar det kom til Stykket, at den skulde bruges, var der mange Maader at undgaae Lovens tilsigtede Virkninger paa, men jeg troer ikke, at noget Sligt har været den ærede Forslagsstillers Hensigt. Man maa nemlig vel lægge Mærke til, at der vel kan udgives en grundlovstridig Lov, men dens Udførelse vil strande, naar den kommer for Domstolene, samt at hvis dette ikke var Tilfældet, havde vi ingen Sikkerhed hverken for de i Grundloven af 5te Juni tilfikkede Rettigheder, eller for Fællesforfatningen for de fælles eller særlige Anliggender overhoved. Lad os forudsætte, at der var givet en saadan grundlovstridig Lov, og at den i sin Udførelse foranledigede en Tvist, der kom for Domstolene, hvorledes maatte da Retterne stille sig til en saadan Sag? De vilde for det Første forudsætte, at den lovgivende Magt altid er i god Harmonie med de bestaaende Love, og fremfor Alt med Grundloven, den applicerer derefter den udkomne Lov paa det forekommende Tilfælde, men kommer til et grundlovstridigt Resultat. Men Domstolen maa da sige: Paa dette Tilfælde kan den Lov ingen Anvendelse have; thi anvendtes den i dette Tilfælde, vilde der komme et grundlovstridigt Resultat ud, og det kan ikke have været den lovgivende Magts Hensigt at frembringe grundlovstridige Resultater. Hvis den altsaa skal have Gyldighed, saa maa det være i andre Tilfælde, men hvilke disse ere, er det ikke Domstolenes Sag at paavise. De anvende hvergang kun Loven paa det bestemte Factum og forudsætte aldrig en Lov i Strid med Grundloven eller Retfærdighed. Lad os tage et bestemt Exempel for endnu mere